

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/7, p. 249-262

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11450>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

ArticleInfo/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 14.02.2017 ✓ Accepted/Kabul: 23.03.2017
✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Ender ATEŞMAN – Doç. Dr.
Muhammet KOÇAK – Yrd. Doç. Dr. Lokman TANRIKULU

This article was checked by Thenticate.

TIBBİ ÇEVİRİ VE ZORLUKLARI

Sevtap GÜNAY KÖPRÜLÜ*

ÖZET

En eski bilim alanlarından biri olan tıp bilimi, daima güncel kalan, sürekli gelişen ve tüm dünyada yakından takip edilen bir bilim dalıdır. İnsan sağlığı ile ilgili olması nedeniyle herhangi bir yeni buluş, yeni teknolojik gelişim, yeni tedavi yöntemi gibi birçok bilgi ülkeler arasında paylaşılmaktadır. Bu paylaşım çeviri aracılığıyla gerçekleşmektedir. Tıp alanıyla ilgili yapılan çeviriler *tıbbi çeviri*, *tıp çevirisi*, *tıp metinleri çevirisi*, *tıbbi metin çevirisi* kavramlarıyla tanımlanmaktadır. Bu alanda çeviri yapan çevirmenlerin hata yapma toleransları sıfırdır. Zira sağlıkla ilgili en küçük bir yanlış anlama ölümcül sonuçlara götürebilir. Tıp dilinin kendine özgü terminolojisi, Yunanca ve Latince kökenli terimler, hedef dildeki kullanım şekilleri, eşdeğer karşılıkları gibi birçok etken böyle ağır bir sorumluluk altındaki çevirmenlerin işini daha da zorlaştırmaktadır. Bu nedenle her çevirmen tıbbi çeviri yapamaz, zira her iki dile hakim olmak yetmez aynı zamanda alanla ilgili belirli bir bilgi birikimine ve tecrübeye de sahip olmak gerekir.

Bu çalışmada, tıbbi çeviri kapsamında öncelikle tıp dili ve terminolojisi, tıbbi çeviri yöntemine ilişkin alan yazında geçen kuramsal bilgilere yer verildikten sonra tıbbi metinlerde kullanılan tıp dili ve terminolojisi, uluslararası tıbbi terminolojiyi ülkelerin kendi dillerine nasıl uyarladıkları, bunların günlük tıp dilindeki eşdeğer karşılıkları (diliçi çevirileri) incelenmiştir. Daha sonra da tüm bu bilgiler ışığında çevirmeni zorlayan ve yanıltan, hataya götüren çeviri sorunları, yanlış çeviri yaklaşımları üzerinde durulmuş ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tıp terminolojisi, tıbbi çeviri, çevirmen, çeviri zorlukları

* Yrd. Doç. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, El-mek: sgkopru@hotmai.com

MEDICAL TRANSLATION AND DIFFICULTIES IN MEDICAL TRANSLATION

ABSTRACT

Medical science, one of the earliest scientific fields, is a science discipline that is closely followed throughout the world and that always keeps abreast of change and evolves constantly. Due to the fact that it is related to human health, most information in this field such as a new inventions, technological developments, and treatment methods are shared among scientist around the world. This sharing occurs through translation. Translations made in the field of medicine are defined by a number of different terms, namely *medical translation*, *translation for medicine*, *medical text translation*, *translation of medical documents*. Translators who make translations in this area have zero tolerance to errors. This is because even the slightest misunderstanding about health can lead to fatal outcomes. In addition, many factors such as the unique terminology used in medical language, Greek and Latin based terms, the types of usage of these terms in the target language, and target language equivalents make the task of translators - who are under such a heavy burden - even more difficult. For this reason, medical translations cannot be made by any translator. Not only that it is not enough to master both languages (the translated and the target) but at the same time the translator must have a certain knowledge and experience in the field.

In this study, the medical language and terminology and theoretical information on the method of medical translation has been included in the beginning. Then, the medical language and terminology in medical texts, how international medical terminology adapts countries to their own languages, and their equivalents in the daily language (intralingual translation) have been examined. Finally, wrong translation approaches and translation problems, which raise difficulties for translators and lead to misconceptions and error, are highlighted and a number of possible solutions are offered.

STRUCTURED ABSTRACT

The origin of medical terminology lie in the Greek and Latin languages and possesses its own unique terminology which resembles an international language that utilises the same terminology spoken globally amongst experts, who work in the field, and is used to communicate with each other. According to Fluck, the use of Greek and Latin origin terms in medical language is advantageous from the perspective of being used internationally, not evoking erroneous associations and the unchangeability of semantic context (1996: 92).

Terms whose roots stem from the Latin and Greek languages can vary depending on their pronunciation in different languages. An example of this is *Hiperglisemi* (Tr.) / *Hyperglycemia* (Eng.) / *Hyperglykämie* (Ger.). On the other hand, many countries prefer to use the equivalent of international medical terminology in their own language or, in other words, to translate intralingually. The following are an

Turkish Studies

illustration of this, *Erythrocytes* (Grk.) → *Alyuvarlar* (Tr.), *Red blood cells* (Eng.), *rote Blutkörperchen* (Ger.). Despite the fact that countries use the equivalent of many medical terms in their language, internationally accepted abbreviations are used particularly where abbreviations are concerned. For example, Human Immunodeficiency Virus (Tr. İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü) is used with the abbreviation *HIV* and not *IBYV*. All such cases of the above can pose a difficulty for the translator.

Another particularity that can be trying for a translator is that of synonymous terms. For example, all of the three terms *frenji* = *sifiliz* = *lues* are used for the same disease. The translator can come across varying term usage for the same disease in different medical texts. In such cases the translator may find it difficult to comprehend that it is the same topic under discussion.

In addition to the use of synonymous term usage, the use of homophone terms can also be problematic for the translator. For example, the term *Cardia* is used both for a *cardiac valve* and *the region following the "z-line" of the gastroesophageal junction*. This is why a consideration of the context in which the term is used is crucial if errors are to be prevented.

On the other hand, it is also true as stated by Erten that the same words exist in both everyday and medical language (2016: 58-59). However, such words are not synonymous and the meaning attributed to words in a medical text differs from the meaning ascribed to the same words in a text of everyday language. For example, *Geschichte* (Ger.) in everyday language and in lexicons means *history* and *story* whereas when used as a medical term has the meaning of *a patient's account of their medical history (anamnesis)*.

A translator undertaking medical translation will without a doubt encounter abbreviations and may face difficulty in translating the word in full. As an example, in German *HNO (Hals-Nasen-Ohren)* in Turkish *KBB (Kulak-Burun-Boğaz)* and in English *ENT (Ear, Nose and Throat)*. The word order in the abbreviation of *Hals-Nasen-Ohren* differs from the word order of the Turkish equivalent for *Ear-Nose-Throat*. In the event that the translator undertakes calque translation, *HNO* becomes *BBK*. In the event that the abbreviation and word in full do not appear together, clarity is lost. It is also sometimes the case that similar abbreviations in different languages exist. For example, the abbreviation in German *EQ (Entwicklungsquotient)* and the English abbreviation *EQ (Empathy quotient)* are the abbreviations for different concepts.

Another issue relating to abbreviations that may prove difficult for the translator is the fact that some abbreviations belonging to international medical terminology may, albeit only rarely, differ from country to country. For example, the acronym *EKG* is used in many countries including Turkey, however in both American and British English the acronym *ECG (Electrocardiogram)* is also used.

In addition to this, more than one abbreviation can exist for a medical term used internationally. For instance, in German, the acronyms of *PAH, PH* or *PHT* can all be used for *Pulmonalarterielle Hypertonie*. Such circumstances can without doubt also constitute

Turkish Studies

another factor that poses difficulty for the translator. Another illustration of this can be seen in the use of the following acronyms for the English term *chronic obstructive pulmonary disease*; *COPD*, *COLD* (chronic obstructive lung disease) or *COAD* (chronic obstructive airway disease).

In addition to this as stated by Erten, an acronym can sometimes have more than one meaning (2016: 62). For instance, *CT*: *Cellular therapy* / *Cerebraltumor* / *Clotting time* / *Corneal transplant* / *Cerebral thrombosis*. Thus in such a case the translator has to consider the acronym within the context that it appears and the branch of medicine which the text being translated refers to (e.g. cardiology, pulmonology, neurology).

One of the most challenging situations for a translator involves instances where a direct translation for a medical term or concept in the source language does not exist in the target language. In such instances the translator resorts to either *literal* or *calque* translation methods in order to put forth a new concept. As an illustration of this, the German concept of *Bewegungsapparat* is translated into Turkish as *hareket cihazı* (*locomotion device*). Whereas, the translation of *Bewegungsapparat* into English is *locomotor system*.

Many terms that are similar to one another exist in medical language. Such medical terms that appear in source texts can be easily misunderstood which can result in an incorrect translation. For instance, *stricture* (*urethral stricture*) / *structure* (*body structure*).

There are terms that can easily be confused with one another when attempting to decipher terminology. As an example, because of their meanings in Turkish, the terms *columnia* (column) and *colon* (large intestine) can be confused. Such confusion can result in the miscomprehension of meaning. (Aslan et.al.: 1998:17-18).

In conclusion, the fact that the discipline of medicine possesses its own unique terminology and that the roots of this terminology lies in Greek and Latin, is the most arduous issue for translators translating medical texts. In addition to knowing the source and target languages well, the translator has to have a good grasp of medical language and terminology, and be able to translate in a clear and understandable manner after unravelling the text. This is because only a partial understanding or interpretation can result in the translator making an error. Another point that may prove difficult for the translator is there not being an equivalent for a medical term used in the source language in the target language. In such circumstances, the translator resorts to either literal or calque translation methods in order to put forth a new concept. In contrast to this, the translator could describe, clarify or use a term from English, the other prevalent language in the medical field. In such a case the English of the term can be given in brackets if the target language is English. Synonymous and homophone terms can also prove to be difficult for the translator. In addition to the above, terms used in everyday language that carry a different meaning in medical terminology, abbreviations and terms written similarly may result in terms being confused in Turkish. Terms being confused can result in the miscomprehension of meaning or mistranslation.

Turkish Studies

There are very few specialists, or those who have received training, in Turkey in the field of medical translation. This shortfall is being tackled by providing compulsory or elective translation classes in specialist translation/specific field translation in fields such as legal translation, medical translation, audio-visual translation, technical translation and literary translation in the Interpretation-Translation or Translation Studies Departments of universities.

Keywords: Medical terminology, medical translation, translator, translation difficulties

Giriş

Tıp, “Hastalıkları iyileştirmek, hafifletmek veya önlemek amacıyla başvuru alan teknik ve bilimsel çalışmaların tümü”nü (Güncel Türkçe Sözlük, TDK)¹ kapsamaktadır. Dolayısıyla tıp, mikrobiyoloji, anatomi, biyokimya, cerrahi, dahiliye, cildiye gibi sağlıkla/hastalıkla ilgili her türlü alanı kapsamaktadır. Her alanın kendine özgü bir terminolojisinin olduğu göz önüne alındığında tıp biliminin ne kadar geniş bir terminolojiye sahip olduğu da ortadadır.

Vücut bölümlerinin ve organların tanımlanmasında büyük oranda Latince ve Yunanca kökenli terimler kullanılmaktadır (Roelcke, 2005: 197). Günümüzde tıbbi metinlerde İngilizcenin üstünlüğü göze çarpsa da, Latince ve Yunanca hakimiyetini korumaktadır. Zira tıp terminolojisinin temeli Yunanca ve Latinceye dayanmaktadır. Alanın öncüsü, ortaya çıkan kavram ve ürünlerin ad ve hak sahibi pozisyonunda olmaktadır. Örneğin bilgisayar ve tıp teknolojisinde ABD’nin etkin rolü üstlenmesinden dolayı İngilizce 20.yüzyılın son otuz yılında pek çok topluma ve dile sözcük kazandırmıştır. Diğer toplumlar ise, belli ifadelerde kullanılacak terminoloji için bu toplumların dilinden yararlanırlar (Mac Morrow, 1998: 13, akt. Erten, 2016: 31).

En eski bilim alanlarından biri olan tıp bilimi sürekli gelişen ve tüm dünyada yakından takip edilen bir bilim dalıdır. Bu alandaki yeni buluşlar, teknolojik gelişmeler, yeni tedavi yöntemleri gibi birçok bilgi hızlı bir şekilde ülkeler arasında paylaşılmaktadır. Bu paylaşımın çok önemli bir yeri vardır. Tanrıku’nun da (2017: 519) belirttiği gibi, “gelişen ve küreselleşen dünyada çeviri etkinliğinin diller arası düzeyde iletişimin vazgeçilmez bir ögesi olduğu, yadsınamaz bir gerçektir.” Ülkeler arası bilgi akımı çeviri aracılığıyla gerçekleşmektedir. İnsan sağlığını ilgilendiren çevirilerde çevirmenin ekstra ağır bir sorumluluğu vardır. Sağlıkla ilgili en küçük bir yanlış anlama ölümcül sonuçlara neden olabileceği için bu alanda çalışan çevirmenlerin hata yapma toleransları sıfırdır.

Tıbbi çeviri, hekimlikle ilgili dahiliye, cerrahi, göz, diş, kardiyoloji gibi alanlarının tümü, anestezi, endoskopi, halk sağlığı, mikrobiyoloji, patoloji, klinik rapor, araştırma ve makaleler, prospektüsler, tıbbi ürün lisans ve patentleri gibi çok geniş bir yelpazeye sahiptir. Böyle geniş bir alan olan tıbbin kendine özgü terminolojisi, Yunanca ve Latince kökenli terimler, hedef dildeki kullanım şekilleri, eşdeğer karşılıkları gibi birçok etken, çevirmenlerin işini daha da zorlaştırmaktadır.

Bu çalışmada, tıbbi çeviri kapsamında öncelikle tıp dili ve terminolojisi, tıbbi çeviri yöntemine ilişkin alan yazında geçen kuramsal bilgilere yer verildikten sonra tıbbi metinlerde kullanılan tıp dili ve terminolojisi, uluslararası tıbbi terminolojiyi ülkelerin kendi dillerine nasıl uyarladıkları, bunların günlük tıp dilindeki eşdeğer karşılıkları (diliçi çevirileri) incelenmiştir. Daha

¹ www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58cfb61932a290.75345855 (erişim: 01.02.2017)

sonra da tüm bu bilgiler ışığında çevirmeni zorlayan ve yanlışlığa, hataya götüren çeviri sorunları, yanlış çeviri yaklaşımları üzerinde durulmuş ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

Tıp Dili ve Terminolojisi

Terminolojisi Yunan ve Latin dillerine dayanan tıp dili, kendine özel terminolojisiyle dünya genelinde bu alanda çalışan kişilerin aynı terminolojiyi kullandığı uluslararası bir dil gibidir. Nasıl ki günümüzde İngilizce bir dünya dilidir, tıp dili de aynı şekilde dünyanın birçok yerinde alanda çalışanların birbirleriyle iletişimde kullandıkları bir dildir.

Kongrelerde, seminerlerde, bilimsel çalışmalarda, yayınlarda vb., yanlış anlamalara neden olmaması ve kolay anlaşılması adına uluslararası tıp terminolojisi kullanılır, zira bu tür çalışmaların hedefindeki kitle de yine aynı alandan bilim insanlarıdır. Bu anlamda Fluck (1996: 92), tıp dilinde Yunanca ve Latince kökenli terimlerin kullanılmasının, uluslararası olması, yanlış çağrışımlar yapmaması ve anlamsal içeriğinin değişmezliği açısından avantajlı olduğunu belirtmektedir. Bununla ilgili olarak şu örneği verebiliriz: *Steteskop* (vücut içi sesleri dinlemeye yarayan alet) bu tıp terimine karşılık olarak *dinleme aleti* kavramını kullanabiliriz. Ancak bu kavram bize tek bir şeyi çağrıştırmaz; araç dinleme cihazı, böcek gibi birçok dinleme cihazlarını çağrıştıracaktır. Ancak *steteskop* denildiğinde insanın zihninde tek bir gösterge oluşur.

Latince ve Yunanca dillerinden köken alan terimler, farklı dillerde dildeki telaffuz şekline göre değişiklikler göstermektedir. Örneğin *Tüberküloz* (Tr.) / *Tuberculosis* (İng.) / *Tuberculose* (Alm.); *Anamnez* (Tr.) / *Anamnesis* (İng.) / *Anamnese* (Alm.); *Hipertansiyon* (Tr.) / *Hypertension* (İng.) / *Hypertonie* (Alm.) veya *Hiperglisemi* (Tr.) / *Hyperglycemia* (İng.) / *Hyperglykämie* (Alm.).

Diğer yandan birçok ülke, Latince/Yunanca kökenli hastalık adı, organ adı, anatomik adlar gibi uluslararası tıbbi terimlerin yerine kendi dillerinde bulunan eşdeğer karşılıklarını, diğer bir deyişle diliçi çevirilerini kullanmaktadır. Örneğin *infarctusmyocardii* (Lat.) → *Kalp krizi* (Tr.), *Heartattack* (İng.), *Herzschlag* (Alm.); *Erythrocytes* (Yun.) → *Alyuvarlar* (Tr.), *Red blood cells* (İng.), *rote Blutkörperchen* (Alm.) veya *Tuberculum* (Lat.) → *Verem* (Tr.), *Consumption* (İng.), *Schwindsucht* (Alm.).

Tıp çevirisinde dil içi çeviri anlamında dikkat çeken bir konu ise, tıp dilinde kullanılan birleşik terimlerin kısmi çevirisidir. Örneğin *hipertansiyon* terimi dilimizde genellikle *yüksek tansiyon* olarak kullanılmaktadır. Halk arasında dahi bu deyiş yaygındır. Ancak burada terimin Türkçe tam karşılığı *yüksek kan basıncı* şeklindedir. Veya İngilizcede *renal insufficiency* terimi, *kidney failure* olarak tamamen İngilizce terimlerle kullanıldığı gibi *renal failure* olarak da kullanılabilir. Almandada da aynı durum söz konusudur: *renale Insuffizienz* terimi *Nierenversagen* şeklinde tamamen Almanca terim olarak kullanılabilir gibi kısmi çeviri ile *Niereninsuffizienz* şeklinde de kullanılabilir.

Türkçede kimi terimlerin Türkçe karşılıklarının kullanımı yaygınlaşmış iken kimi terimler telaffuzları açısından uyarlanarak kullanılmaktadır. Örneğin *kardiyolog* için *kalp hastalıkları uzmanı* kavramı kullanımı günlük kullanımda ve halk arasında yaygın iken *radyolog* için aynı durum söz konusu değildir, *ışın bilim uzmanı* veya *ışın bilimci* kavramı kullanılmamaktadır.

Bunun yanı sıra, ülkeler birçok tıbbi terimin kendi dillerindeki karşılıklarını kullansalar da özellikle kısaltmalarda uluslararası kabul görmüş kısaltmalar kullanılmaktadır. Örneğin *HIV* (Human Immunodeficiency Virus), *AIDS* (Acquired Immune Deficiency Syndrome), *EEG* (Electroencephalography) veya *OGTT* (Oral Glucose Tolerance Test). Bu örneklerde geçen *AIDS* hastalığı Türkçeye *Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu* veya *Edinsel Bağışıklık Yetmezliği Sendromu* şeklinde sözcüğü sözcüğüne çeviri yoluyla aktarılmıştır. Ancak kullanılan kısaltma

Turkish Studies

İngilizce'dir (*AIDS*); *EBES* veya *EBYS* değildir. Aynı şekilde *HIV* (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü) yine *HIV* olarak kullanılmaktadır, *İBYV* olarak değil.

Tıbbi Çeviri ve Zorlukları

Tıp metinleri çevirisinin geçmişi çok eskilere dayanır. Bu nedenle en önemli çeviri türlerinden biri olarak sayılabilir. Tıbbi çeviriyle ilgili yapılmış olan çalışmaların olmasına rağmen genel kabul görmüş bir tıbbi çeviri kuramı yoktur. Önerilen kuramlar teknik çeviri kuramının tıp alanına uygulamasıdır. Tıp alanına odaklanan çeviribilimciler Peter Newmark, Henri Van Hoof ve Henry Fischbach'tır. Ülkemizde tıbbi çeviriye ilişkin çalışmalar sözcük ve terim kullanımına odaklanmıştır. Alanda kuramsal çalışmaların olmamasının yanı sıra tıbbi metin çevirileri donanımlı kişilerce yapılmamaktadır. Genellikle çevirilerde sözcüklerin yerlerine sözcük koyma şeklinde çeviriler yapılmaktadır. Tıp metinleri çevirisi için herhangi bir kesin kuram benimsenmemekle birlikte çağdaş hedef odaklı kuramların ışığında amaç, işlev ve ürün odaklı çeviri yöntemlerini kullanarak çeviri metinleri üretilmesi vurgulanmaktadır. (Erten, 2016: 13-16).

Tıp biliminin kendine özgü dil ve terminolojisinin olması çevirmenin her iki dili (kaynak dil ve hedef dil) çok iyi bilmenin yanı sıra bilmesi gereken diğer bir dildir. Tıbbi çeviride yanlış anlamaya, yorum yapmaya ve de en önemlisi hata yapmaya yer yoktur. Çevirmen kaynak metni anlamalı, anlaşılması zor ise çözümlenmeli ve açık ve anlaşılır bir çeviri gerçekleştirmelidir. Fischbach (1986), bir dilden başka bir dile tıbbi çeviride yanlış anlamaları azaltmak ve anlamı artırmak için şu üç etkenin katkıda bulunduğunu belirtir:

1. tıbbin konusu (insan vücudu ve işlevleri) dünyanın her yerinde aynı olduğu için evrenseldir;
2. araştırma kaynakları her yerde bulunabilir ve geniş ölçüde erişilebilirdir;
3. tıp dili (temelde Yunanca ve Latince), en azından batı dillerinde o kadar yaygındır ki sözcük düzeyinde eşdeğerlik söz konusudur.

Çevirmenin kaynak dili, hedef dili ve tıp dilini ve terminolojisini çok iyi bilmesi, onun çeviri eyleminde hiç zorlanmayacağı anlamına gelmez. Bu olmazsa olmaz ana kriterleri sağlamış olması çevirmenin işini kolaylaştırır, hata yapma olasılığını azaltır elbette ancak belirli bir tecrübeye sahip olana kadar zorlanacağı durumlar vardır.

Tıp biliminin kendine özgü bir terminolojisinin olması ve bu özel terminolojinin temelinde Yunanca ve Latince terimlerin olması, tıp metinlerinin çevirisinde çevirmeni en çok zorlayan noktadır. Tıp metni çevirisiyle uğraşan bir çevirmenin bu terminolojiye mutlaka hakim olması gerekmektedir. Söz konusu terminolojiyi her hangi bir çaba harcamadan öğrenmesi mümkün değildir. Zira tıp diline özgü terminoloji günlük dilde sık kullanılmaz. Örneğin Latince kökenli *diyare* tıp terimi günlük dilde *ishal* olarak kullanılmaktadır. Uluslararası tıp terminolojisi bilgisi olmayan bir çevirmen metinde geçen Almanca *Diarrhoe* veya İngilizce *diarrhea* teriminin anlamının *ishal* olduğunu bilemez ve tahmin de edemez. Burada şunu da belirtmek gerekir, çevirmen kaynak metinde geçen tıbbi terimlerin anlamını bilmenin yanı sıra bu terimlerin hedef dildeki kullanım şekillerini, diğer bir deyişle yazılışlarını da bilmelidir. Örneğin Almanca *Hyperglykämie* tıbbi terimi Türkçede *hiperglisemi* olarak geçmektedir. Veya *Hypertonie* (Alm.) Türkçede *hipertansiyon* olarak yazılmaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi Yunanca/Latince kökenli tıp terminolojisi her ülkenin kendi yazım ve imla kurallarına göre uyarlanmıştır. Dolayısıyla tıbbi metin çevirmeni tıbbi terminolojinin yanı sıra hedef dildeki yazımlarını da bilmelidir ki hedef dilde yanlış anlamalara ve dilde hatalı kullanımın yaygınlaşmasına neden olmasın.

Turkish Studies

Çevirmeni zorlayan diğer bir husus ise eşanlamlı terimlerdir. Erten'in (2016: 56) de belirttiği gibi tıp dilinde eşanlamlı tıbbi terimlerin kullanımı söz konusudur. Ancak, tıp dilinde kullanılan eşanlam günlük dilde kullanılan eşanlamdan farklıdır; günlük dilin eşanlamı sözcük düzeyinde iken tıbbi eşanlam kavramsal düzeydedir ve iki ya da üç sözcük ile açıklanabilir. Özellikle hastalıkların adlandırılmasında eşanlam kullanımına daha sık rastlanmaktadır.

Romatoid artrit	Rheumatoid arthritis, atrophic arthritis, chronic infectious arthritis, proliferative arthritis (İng.)
Parkinson hastalığı	Parkinson's disease, paralysis agitans (İng.)
Egzantema subitum (altıncı hastalık)	Exanthema subitum, Roseola infantum, sixth disease (İng.)
Frengi (Sifiliz) hastalığı	Syphilis, Lues, Lues venerea, harter Schanker, Franzosenkrankheit (Alm.)
Pernisiyöz anemi	Perniziöse Anämie, Morbus Biermer (Alm.)

Hastalık adlarının yanı sıra tıpta kullanılan aletlerin adlandırılmasında da eşanlamlı kullanımlar söz konusudur. Örneğin *Küntscher çivisi* için İngilizcede *intramedullaryrod*, *intramedullary nail*, *inter-locking nail*, *Küntscher nail* kavramları kullanılabilir.

Bunun yanı sıra uluslararası tıbbi terimin yerine her ülkenin kendi dillerindeki karşılıkları vardır ve tıbbi metinlerde diliçi çeviri diyebileceğimiz bu terimlerin kullanımı söz konusu olabilmektedir. Ancak nasıl ki tıbbi terminolojide eşanlamlı terimler söz konusu ise aynı şekilde ülkelerin kendi dillerinde de eşanlamlı kullanımlar görülebilmektedir. Örneğin

- *Diabetesmellitus* = *Zuckerkrankheit* = *honigsüßer Durchfluss* = *Honigharnruhr* = *Blutzuckerkrankheit*

Bu gibi durumlarda çevirmen Almancada *Zuckerkrankheit* (şeker hastalığı) kavramı yerine *honigsüßer Durchfluss* kavramıyla karşılaştığında aynı hastalıktan bahsedildiğini anlamakta zorlanabilir.

Diğer yandan, metnin türüne, yazılış amacına, hedef kitlesine bağlı olarak kullanılan dil (seviyesi) değişmektedir. Bilimsel bir makalede kullanılan tıbbi dil ile magazin türü bir dergide yayınlanan sağlıkla ilgili bir metinde kullanılan tıp dili seviyesi aynı değildir. Dergide Latince/Yunanca kökenli tıbbi terimlerin yerine halk dilinde kullanılan ve kültürel izler taşıyan kavramların yer alması çevirmenin işini daha da zorlaştırabilmektedir. Örneğin gazete veya magazin türü bir dergide sağlıkla ilgili bir yazıda geçen *ince hastalık* kavramının *verem* / *tüberküloz* hastalığı olduğunu veya *büyük kopyacı* kavramıyla *sifiliz* (*frengi*) hastalığının kastedildiğini Alman bir çevirmen bilmekte veya tahmin etmekte zorlanabilir. Veya Türk bir çevirmen İngilizce *bad kidneys* kavramının *böbrek yetmezliği*ni ifade etmek için kullanıldığını veya Almanca *Herzschrift* kavramının *Elektrokardiogramm* (*EKG*) için kullanıldığını, bu iki terimin eşanlamlı olduğunu bilmekte zorlanabilir.

Eşanlamlı terim kullanımının yanı sıra eşesli kullanımlar da çevirmeni zorlayabilecek bir durumdur. Her dilin farklı anlamlara sahip ancak eşesli (yazılışı aynı olan) sözcükleri vardır. Tıp dilinde de böyle terimler mevcuttur. Bu eşesli terimler ise çevirmeni zorlayan diğer bir durumdur. Örneğin ülkemizde artık halk arasında da bilinen ve kullanılan *kardiyoloji*, *kardiyolog* terimlerinin kökü olan *kardiya* (*cardia*) terimi, *kalp kapağı* için olduğu gibi *mide ağzı* (midenin yemek borusuyla birleştiği bölüm) için de kullanılmaktadır. Ancak çevirmenin *cardia* terimiyle ilgili ilk fikri kalple ilgili bir terim olduğu yönünde olacaktır. Bu nedenle terimin içinde kullanıldığı bağlam, bu tarz hataların önlenmesi anlamında çok önemlidir. Örneğin Almanca bir metinde geçen *kardiale Komplikationen* kavramının kalple ilgili bir kavram mı yoksa mide ile ilgili bir kavram mı olduğunu

Turkish Studies

anlamak için hangi tıp alanının (kardiyoloji / gastroloji) içinde geçtiğine bakmak yol gösterici olacaktır. Nitekim kavram kalple ilgilidir ve *kardiyak komplikasyonlar* anlamındadır. Burada şunu belirtmekte fayda var: Almandada *Kardiainsuffizienz* kavramı mide ile ilgilidir; 2010 yılının ICD 10 K22.8 kodu altında geçmekte idi². Bu kavram çok rahatlıkla İngilizcedeki *cardiac insufficiency* kavramıyla karıştırılabilir ve Türkçeye *kardiyak yetmezlik* olarak çevrilebilir. Bu durum büyük bir çeviri hatası olur. Bu nedenle çevirmen tahmin üzerine hareket etmemeli, kavramların/terimlerin geçtiği alanla ilgili terimleri ve anlamlarını çok iyi bilmelidir.

Aynı şekilde *stent* kavramı da eşesli olan ancak farklı anlamlarda kullanılan bir tıbbi terimdir. Örneğin hem damar cerrahisinde kullanılan araç için hem de diş hekimliğinde diş izi almada kullanılan madde için kullanılır (İngiliz diş hekimi Charles Stent'in buluşu olduğu için onun adıyla anılmaktadır).

Tıp dili, kendine özel terminolojisinin olması nedeniyle yabancı bir dilmiş gibi algılanmamalıdır. Tıp dilinin kendine özgü terminolojisi standart (ölçünlü) dil ile birlikte kullanılmaktadır. Bu nedenle tıp dilinin terminolojisine hakim olmayan bir kişi tamamen anlamasa da kısmen anlayabilmektedir. Ancak kimi zaman kısmen anlama çevirmenin hata yapmasına sebep olabilir. Şöyle ki, Erten'in (2016: 58-59) de belirttiği gibi, günlük dilde ve tıp dilinde aynı olan sözcükler vardır. Ancak bunlar eşanlamlı değildir. Bu sözcükler tıbbi bir metinde günlük dildeki anlamlarından farklı bir anlam yüklenirler. Örneğin, *history* günlük dilde ve sözlüklerde *tarih*, *geçmiş* anlamındadır, ancak tıp terimi olarak kullanıldığında, hastadan hastalığının ne zaman başladığını, doktora ya da hastaneye gelene kadar neler olduğunu anlattığı *hastalık öyküsü (anamnez)* anlamındadır. Veya *Administer* günlük dilde *yönetmek*, *uygulamak* anlamındayken tıbbi bir metinde kullanıldığında *tedavi amaçlı vermek* anlamını taşır: The drug was *administered* before meals → İlaç yemeklerden önce *verildi*.

Almanca örnekler:

Sözcük	Günlük Dilde	Tıbbi Metinde
Reizlos (Yavan, itici, çekici olmayan)	Die Gegend ist reizlos. (Yöre/Civar sıkıcı)	Narbe reizlos / reizlose Wunde. (Yara normal, iltihaplanmamış)
Belegt (Dolu, rezerve edilmiş)	Dieser Kurs ist vollständig belegt. (Bu kurs tamamen dolu)	Zunge belegt. (Paslı dil)
Sanieren (Onarma, bakım yapma, tadilat, yenileme)	Das Haus muss saniert werden. (Ev yenilenmeli/onarılmalı)	Gebiss saniert. (Dişler bakımlı)
Versorgung (Bakım, bakım, geçimini sağlama, temin, tedarik)	Versorgung mit Lebensmitteln (Yiyecek tedariki/desteği/yardımları)	Versorgung mit Stent. (Stent takma/takılmış)
Verschieblich (Yeri değiştirilebilir, kaydırılabilir)	Der Teppich verschiebt sich (Halı kayıyor)	Halslymphknoten gut verschieblich. (Boyun lenf bezleri rahatlıkla hareket eder/oynatılabilir durumda)

Verdiğimiz örnekler üzerinde açıklama yapacak olursak: *Narbe reizlos* veya *reizlose Wunde* tıbbi ifade kullanılmış olan *reizlos* sıfat sözcüğünü günlük dildeki düz anlamıyla değerlendirip çeviriyi ona göre yaparsak *itici yara* gibi bir ifade ortaya çıkar ki kastedilen anlamdan tamamen farklı yorumlanabilir.

² Bkz. <http://icdscout.de/?c=ICD2010&q=K22.8> (erişim: 03.02.2017).

Tıbbi çeviri yapan bir çevirmen metinde mutlaka kısaltmalarla karşılaşır ve açılımına ilişkin sorunlar yaşayabilir. Bu kısaltmalar en az iki terimin genellikle de üç-dört terimin ilk harflerinden oluşur ve tüm ülkelerde bilinir ve hatta aynı kısaltma kullanılır. Örneğin *AIDS* (Acquired Immune Deficiency Syndrome), *HIV* (Human Immunodeficiency Virus), *EEG* (Elektroensefalografi) veya *DNA* kısaltması dünya çapında bilinen ve kullanılan kısaltmalardır. Bu tür kısaltmalar çevirmeni zorlamaz. Ancak tıbbi metinde geçen kısaltma, metnin yazıldığı dilde geçerli olan bir kısaltmaysa çevirmen zorlanabilir:

Kısaltma	Açılımı	Anlamı	Türkçe Kısaltması
HNO (Alm.)	Hals-Nasen-Ohren	Boğaz-Burun-Kulak	KBB
CSF (İng.)	Cerebrospinal fluid	Beyin-omurilik sıvısı	BOS
COPD (İng.)	Chronic obstructive pulmonary disease	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	KOAH
EQ (Alm.)	Entwicklungsquotient	Gelişim katsayısı	DQ
BMI (İng.)	Body mass index	Vücut kitle indeksi	VKİ
MAD (Alm.)	Mittlerer arterieller Druck	Ortalama Kan Basıncı	OKB

Verdiğimiz bu örneklerle ilgili olarak üç noktaya daha dikkat çekmek gerekir:

- Almanca *EQ* akronimi *Entwicklungsquotient* için kullanılmakta iken İngilizce *EQ* akronimi *Empathyquotient* kavramının kısaltması için kullanılmaktadır. Dolayısıyla çevirmenin bu iki akronimi karıştırma ihtimali söz konusudur.

- Almanca tıbbi metinlerde kimi zaman Almanca kısaltmalar kullanılıyor iken kimi zaman kısaltmaların İngilizcesi kullanılabilir. Örneğin *mittlerar arterieller Druck* kavramı için *MAD* kısaltması kullanıldığı gibi *MAP* (mean arterial pressure) kısaltması da kullanılabilir. Bu durumda çevirmen bir çeviri sürecinde *MAD* ile karşılaşırken başka bir çeviri sürecinde aynı kavram için *MAP* kısaltmasıyla karşılaşacağı için bu iki kısaltmanın aynı kavrama işaret ettiğini anlamakta zorlanabilir.

- Diğer bir husus *Hals-Nasen-Ohren* (*HNO*) kısaltmasında sözcüklerin dizilişi Türkçedeki *Kulak-Burun-Boğaz* (*KBB*) sözcüklerinin dizilişinden farklıdır (→ Boğaz-Burun-Kulak). Çevirmenin öyküntü yoluyla çeviri yapması durumunda *HNO* → *BBK* olur. Bu kısaltma şayet açılımı ile birlikte yer almaz ise anlaşılabilirliği ortadan kaldırır. Dolayısıyla çevirmen kaynak dildeki kısaltmanın hedef dildeki eşdeğer kısaltılış şeklini bilmeli ve ona göre çeviri yapmalıdır. Emin olmadığı durumlarda ise yanlış anlamayı önlemek için kısaltmanın açılışını kullanmasında yarar vardır.

Kısaltmalarla ilgili olarak çevirmeni zorlayabilecek olan diğer bir husus ise uluslararası tıbbi terminolojiye ait kimi kısaltmaların çok nadir de olsa ülkeden ülkeye farklı kullanılabilir olmasıdır. Örneğin birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de *EKG* olarak kullanılan akronim, Amerikan İngilizcesinde veya İngiliz İngilizcesinde *ECG* (electrocardiogram) olarak da kullanılabilir.

Bunun yanı sıra uluslararası tıbbi terminolojide geçen bir terim için birden fazla farklı kısaltma da söz konusudur. Örneğin Almanda *Pulmonal arterielle Hypertonie* için *PAH*, *PH* veya *PHT* akronimleri kullanılabilir. Bu durum elbette çevirmeni zorlayan bir başka etkidir. Veya İngilizcede *chronic obstructive pulmonary disease* için *COPD*, *COLD* (chronic obstructive lung disease) veya *COAD* (chronic obstructive airway disease) kısaltmaları kullanılabilir.

Akronim şeklindeki kısaltmaların yanı sıra günlük dilde geçen ve tıbbi metinde kullanılan sözcük düzeyinde kısaltmalar da söz konusudur:

Turkish Studies

Almanca Kısaltma	Açılımı	Anlamı
Tbl.	Tablette	Tablet
li. veya L.	Links	sol
re. veya R.	Rechts	sağ
bds.	Beiderseits	her iki taraf
o.n.A.	ohnenähreAngaben	tanımlanmamış/belirtilmemiş

Bu tür kısaltmaların açılımını çevirmenin bilmesi gerekmektedir. Bu kısaltmaların kimilerinin hedef dilde karşılıkları yine bir kısaltmayla kullanılmakta iken kimilerinin hedef dildeki karşılıkları kısaltma şeklinde kullanılmamaktadır. Bu durumda çevirmen hedef dile açılımıyla aktarmalıdır. Örneğin Almancada *Tablette* sözcüğü *Tbl.* şeklinde kısaltılmaktadır ve Türkçede de *tab.* olarak kısaltılmaktadır. Ancak Türkçede sağ veya sol kısaltması yoktur ve genellikle İngilizce baş harfleri kullanılır. Örneğin gözlük reçetelerinde R. / L. kısaltmalarına sık rastlanır.

Bunların dışında Erten'in (2016: 62) de belirttiği gibi bazen bir kısaltma birden fazla karşılığa sahip olabilir:

- CT Cellular therapy (Hücre tedavisi)
- CT Cerebraltumor (Betin tümörü)
- CT Clotting time (Pıhtılaşma zamanı)
- CT Connectivetissue (Bağ doku)
- CT Cornealtransplant (Kornea nakli)
- CT Coronarythrombosis (Kalp damarlarının tıkanması)
- CT Cerebralthrombosis (Beyin toplardamarlarının tıkanması)

Almanca örnekler:

- PA Pulmonalarterie (Pulmonal arter)
- PA Primäraffekt (primer lezyon)
- PA Psoriasis-Arthropathie (Atropatikpsoriasis)
- PA perniziöseAnämie (intrinsik faktör eksikliğine bağlı Vitamin B12 eksikliği anemisi)

Çevirmen kısaltmaların açılımını anlayabilmek için hangi alanla (kalp, akciğer, beyin vb.) ilgili metni çevirdiğini göz önünde bulundurmalı veya kısaltmaların içinde geçtiği bağlama bakmalıdır.

Kısaltmalarla ilgili diğer bir zorluk ise, tıp dilinde genel anlamda kullanılan kısaltmaların yanı sıra kaynak metin yazarına ait kısaltmalar da söz konusu olabilmektedir. Yazar, tıbbi metni oluştururken genel kullanılan kısaltmaların haricinde kendine özgü kısaltma da kullanabilmektedir. Böyle bir durumda çevirmen, alan bilgisini kullanarak ve gerekli araştırmayı da yaparak sorunu çözebilir (Oğuz, 2013: 131).

Çevirmeni belki de en çok zorlayan durumlardan birisi de kaynak dilde geçen tıbbi terimin veya kavramın hedef dilde birebir karşılığının olmamasıdır. Kaynak metinde kimi zaman hedef dilde birebir karşılığı olmayan terimler söz konusu olabilmektedir. Hatta alanla ilgili sözlüklerde hiç geçemeyebilmektedir. Böyle bir durumda çevirmen *sözcüğü sözcüğüne çeviri* veya *öyküntü çeviri* yöntemine başvurarak yeni bir kavram ortaya koymamalıdır. Örneğin Almanca *Bewegungsapparat*

anatomiye kullanılan bir terimdir ve vücudun hareket etmesi için gerekli olan parçaların tümü için kullanılmaktadır. Birçok tıbbi metin çevirilerinde matbulaştırılmış formlarda bu terimin Türkçeye *hareket cihazı* olarak çevrilmiş olduğu görülmüştür. Oysa Almanca *Bewegungsapparat*, İngilizcede *locomotor system* veya *musculoskeletal system* olarak geçmektedir. Türkçeye Almancadan öyküntü yoluyla çevrilerek kavramlaştırma/teknik terim oluşturma çalışması yanlış bir yaklaşımdır. Türkçede bunun için *lokomotor sistem* veya *hareket sistemi* kavramları kullanılmaktadır. Günümüzde ilgili kaynaklara ulaşım oldukça kolaylaşmıştır. Çevirmen terimi her yönüyle araştırmalı, metinde geçtiği yerin öncesi ve sonrası bağlamına dikkat etmeli, hangi konunun/alanın terimi olduğuna göre araştırma yapmalı, zaman harcamalıdır. Kaynak dile yakın başka bir dilden yararlanılabilir; *Bewegungsapparat* örneğimizde olduğu gibi Almanca bir terimin Türkçe karşılığını bulmak zor iken İngilizce karşılığını bulmak genellikle çok daha kolay olmaktadır. Daha sonra da İngilizce terimin Türkçe karşılığı araştırılabilir. Aynı şekilde Almanca *Neutral-Null-Methode (NNM)* veya *Nulldurchgangsmethode* kavramlarının anlamı *eklem ve omurilik hareket yeteneği için standartlaştırılmış ortopedik değerlendirme-belgeleme endeksidir* ve eklem hareket açılarıyla ilgilidir, İngilizce karşılığı *Range of motion (ROM)* kavramıdır (bkz. Lieske, Lieske ve Meißner, 2016: 171). Bu kavram matbu formlarda Türkçeye *Tarafsız-0-Metodu* olarak çevrilmiştir ve bu çeviri kavramı anlaşılmemektedir. Oysa İngilizce karşılığı *Range of motion (ROM)* olan bu kavram Türkçede *Eklem Hareket Genişliği* veya *Eklem Hareket Açıklığı* olarak kullanılmaktadır. Yine bu örnekte de öyküntü çeviri yöntemiyle kaynak dildeki kavramı hedef dilde kavramlaştırma girişimi görülmektedir.

Kavramsal veya terimsel düzlem dışında yazımla ilgili bir husus da çevirmeni hataya götürebilmektedir. Tıp dilinde birbirine çok yakın terimler mevcuttur. Yakınlıktan kastedilen, çok benzer yazılışlı, yakın sesli terimlerdir. Kaynak metinde geçen bu tür tıbbi terimler kolaylıkla yanlış anlaşılabilir. Bu yanlış anlama nedeniyle yanlış çeviri söz konusu olabilmektedir. Yakın sesli benzer yazılışlı terimlere ve anlamlarına ilişkin birkaç örnek:

Terim	Anlamı	Örnek	Anlamı
konstriksiyon	daralma	vasoconstriction	Damar çapının daralması
konstrüksiyon	oluşum/yapı	reconstruction	Hasarlı dokuların tamiri için yapılan cerrahi işlem, yeniden yapılandırma ³
striktür	daralma	urethralstricture	Üretral darlık (idrar yolu tıkanması)
strüktür	bünye/yapı	bodystructure	Vücut yapısı
fetal	fetüse ait	fetalperiod	Fetal dönem (Gebeliğin dokuzuncu haftasından doğuma kadar olan dönem)
fatal	ölümcül	fatalcomplication	Ölümcül komplikasyon/tıbbi sorun

Terminolojinin çözümlenmesinde kolaylıkla karıştırılan terimler de vardır. Bunları karıştırmak anlamı yanlış kavramaya neden olabilir. Bu tür terimlere Aslan, Yardım ve Şahin (1998: 17-18) şu örnekleri vermektedir:

- Bazı terimler Türkçedeki anlamları nedeniyle karıştırılmaktadır.

Columnia: sütun

Colon: bağırsak

³ (bkz. Hemşirelik Terimleri Sözlüğü, TDK).

- Bazı terimler çekimleri farklı eklerin çağrışımı nedeniyle karıştırılabilmektedir.

Occiput, occipitis: iltihap anlamı veren “itis” ekinin buradaki Occipitis terimiyle ilgisi yoktur.

Sonuç

Sürekli gelişen tıp alanındaki yeni buluşlar, teknolojik gelişmeler, yeni tedavi yöntemleri vb. tüm dünyayı ilgilendirmekte ve yakından takip edilmektedir. Bu alandaki bilgilerin ülkeler arasında paylaşımında çevirmenin önemli bir yeri vardır.

Tıp biliminin kendine özgü terminolojisinin olması ve bu terminolojinin temelinde Yunanca ve Latince terimlerin olması, tıp metinlerinin çevirisinde çevirmeni en çok zorlayan noktadır. Latince ve Yunanca dillerinden köken alan terimler, birçok ülkede dilin telaffuz şekline, yazım ve imla kurallarına göre uyarlanmakta veya bu terimlerin yerine eşdeğer karşılıkları, diğer bir deyişle diliçi çevirileri kullanılmaktadır. Dolayısıyla çevirmen, kaynak ve hedef dili çok iyi bilmenin yanı sıra tıp dilini ve terminolojisini de çok iyi bilmeli, metni anlayıp çözümledikten sonra açık ve anlaşılır bir çeviri gerçekleştirmelidir. Zira kısmen anlama veya yorumlama çevirmenin hata yapmasına sebep olabilir.

Çevirmeni en çok zorlayan durumlardan bir diğeri de kaynak dilde geçen tıbbi terimin veya kavramın hedef dilde birebir karşılığının olmamasıdır. Böyle bir durumda çevirmen sözcüğü sözcüğüne çeviri veya öyküntü çeviri yöntemine başvurarak yeni bir kavram ortaya koymamalıdır. Bunun yerine betimleyebilir, açıklayabilir veya tıp alanında diğer öne çıkan dil olan İngilizcedeki karşılığından yararlanabilir. Şayet kaynak metin İngilizce ise parantez içerisinde İngilizcesini de verebilir.

Çevirmeni zorlayan diğer bir husus ise eşanlamlı terimlerdir. Günlük dilde olduğu gibi tıp dilinde de eşanlamlı terimlerin kullanımı söz konusudur. Örneğin *sifiliz*, *frengi*, *lues* hepsi aynı hastalık için kullanılan terimlerdir. Metnin türüne, yazılış amacına, hedef kitlesine bağlı olarak kullanılan dil seviyesi değişmektedir. Bilimsel bir makalede kullanılan tıbbi dili ile magazin türü bir dergide yayınlanan sağlıkla ilgili bir metinde kullanılan tıp dili seviyesi aynı değildir. Eşanlamlı terim kullanımının yanı sıra eşsesli kullanımlar da çevirmeni zorlayabilmektedir. Örneğin *kardiya* (*cardia*) terimi, *kalp kapağı* veya *mide ağzı* anlamında kullanılmaktadır.

Bunların yanı sıra, tıp diline mahsus olmayan, günlük dilde kullanılan bir sözcüğün tıp dilinde farklı bir anlam taşıması (örneğin *history*), kısaltmalar (örneğin *HNO*), benzer yazılışlı, yakın sesli terimler (örneğin *fetal / fetal*), Türkçedeki anlamları nedeniyle karıştırılan terimler (örneğin *columnia: sütun / colon: bağırsak*) veya çekimleri farklı eklerin çağrışımı nedeniyle karıştırılabilen terimler (örneğin *occiput = occipitis*) vardır. Bunları karıştırmak anlamı yanlış kavramaya ve yanlış çeviriye neden olabilmektedir.

Tıbbi metinlerde amaç bilgi vermektir. İster akademik camiada, ister hekimler arasında, ister hekim ile sağlık çalışanları arasında isterse alandan olmayanlara yönelik olsun tıbbi metinlerde amaç bilgi paylaşımı, bilgilendirme ve bilgilendirmenin gerçekleştirilmesi için de konunun anlaşılması gerekmektedir. Bunun için de tıbbi metinlerin anlaşılır açık bir dille çevrilmiş olması gerekir. Göktürk'ün (1994: 26) de belirttiği gibi, bilgilendirici metinlerin çevirisinde, ilettikleri bilginin niteliğini korumak, bu bilginin çeviri dilinde somut bir biçimde anlaşılmasını gözetmek önemlidir. Bu anlaşılabilirliği sağlamak için çevirmen gerekli görürse açıklamalara veya açıklamalara başvurabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken bir husus özellikle tıp metinlerinin çevirisinde çevirmen anlamadığı bir terimi veya tıbbi ifadeyi yorumlamamalıdır.

Ülkemizde tıbbi çeviri alanında uzman ve bu alanda eğitim almış çok az çevirmen vardır. Çevirinin farklı alanlarına (hukuk çevirisi, tıp çevirisi, görsel-işitsel çeviri, teknik çeviri, yazınsal çeviri gibi) yönelik derslerle mütercim-tercümanlık ve çeviribilim bölümlerinde zorunlu veya seçmeli olarak verilen uzmanlık alan çevirisi/ özel alan çevirisi dersleriyle bu açık kapatılmaya çalışılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aslan, D., Yardım, M., Şahin, N. (1998). *Tıbbi Terminoloji*. Ankara: Güneş Kitabevi.
- Hemşirelik Terimleri Sözlüğü. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 1121.
www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_hemsirelik&view=hemsirelik (07.02.2017).
- Erten, A. (2016). *Tıp Terminolojisi ve Tıp Metinleri Çevirisi*. Güncellenmiş ve gözden geçirilmiş 3. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Fischbach, H. (1986). "Some Anatomical and Physiological Aspects of Medical Translation: Lexical Equivalence, Obiquitous References and Universality of Subject Minimise Misunderstanding and Maximize Transfer of Meaning", *Meta*, Vol. 31, No. 1, p. 16-21.
- Fischbach, H. (1993). "Translation, the Great Pollinator of Science", S.E. Wright and L.D. Wright (Ed.) *Scientific and Technical Translation*, Vol. VI, (p. 89-101). Amsterdam Philadelphia: John Benjamin.
- Fluck, H.-R. (1996). *Fachsprachen. Einführung und Bibliographie*. 5.,überarbeitete und erweiterte Auflage. (Uni-Taschenbücher, 483). Tübingen, Basel: Francke.
- Göktürk, A. (1994). *Çeviri Dillerin Dili*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Lieske, Eva, Lieske, Sebastian und Meißner Carl (2016). "Wissenwertes zur Anamnese und Untersuchung", Carl Meißner (Ed.) *Basic Skills PJ .Praktische Tipps für Chirurgie und Innere* (S. 167-177). Berlin, Heidelberg: SpringerVerlag.
- Oğuz, D. (2013). "Tıp Metinleri Çeviri Sorunları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 7, Sayı 34, s. 127-134.
- Roelcke, T. (2005). *Fachsprachen*. 2. Auflage. Berlin: Schmidt Verlag, p. 192-199.
- Tanrıkulu, L. (2016). "Çeviri Eylemi ve Karşılaşılan Zorluklar / Act of Translation and the Challenges Encountered", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu Armağanı) Volume 11/15 Summer 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9989>, p. 513-524.

Citation Information/KaynakçaBilgisi

- Günay Köprülü, S. (2017). "Tıbbi Çeviri ve Zorlukları/ Medical Translation and Difficulties in Medical Translation", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Tahsin Aktaş Armağanı) Volume 12/7, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11450>, p. 249-262.